Nummer 1, maart 2016

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

Een nieuwe lente, een nieuwe snor voor de Koolmees, een nieuwe naam voor het blad, en een nieuwe lay out die overigens nog wel voor verbetering vatbaar is.

Van de redactie

Dit is dan de nieuwe naam voor het gezamenlijke blad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.: De Natuurkijker.

Van de bijna vijftig stemmen die zijn uitgebracht zijn er negen voor De Natuurkijker.
Een gedeelde tweede plaats is er voor De Groene Loper/Voorloper en Bladgroen. De laatste naam had bij nader inzien niet gekund omdat het blad van Groei & Bloei al die naam draagt. Dit leverde - vanwege een tweede plaats - gelukkig geen probleem op.
De derde plaats is voor de naam Buitengewoon, met vijf stemmen. Andere namen hadden vier of minder stemmen. De redactie heeft niet gestemd.

Alle mails van stemmers zijn nog aanwezig, dus wie wil controleren is welkom op de redactie.

Hier mee komt er een eind aan de namen De Uitloper, De Vooruitloper en De Konvo. Vooral die laatste - orgaan van de KNNV - had een lange staat van dienst. Konvo komt van convocatie, dat zoiets betekent als het bijeenroepen van een vergadering.

Maar ja, aan alles komt een eind. 'Only the mountains are for ever', zeiden de indianen, maar wij weten dat zelfs dat niet waar is.

Meer van de redactie

We beginnen gelijk goed met een rectificatie. In de vorige uitgave staat een verkeerde dag vermeld voor de viering van het veertigjarig bestaan van het IVN. Er staat dat dit plaats heeft op zaterdag 5 juni. Dit moet ZONDAG 5 juni zijn.

Kamperen en natuurexcursies

Wie van kamperen houdt en graag met een paar natuurkenners op pad gaat kan overwegen eens mee te gaan met een kampeervakantie van de KNNV.
Je kiest dan voor een vakantie in een mooi natuurgebied ergens in Europa en kampeert in een tent, caravan, camper of in een huisje of appartement in de buurt.
Met elke dag de mogelijkheid met andere natuurliefhebbers te wandelen of fietsen. Het programma wordt grotendeels door de deelnemers zelf bepaald.

Ieder jaar zijn er zo'n vijftien bestemmingen. Variërend van een paar dagen tot dit jaar drie weken naar Ierland.
In Nederland, Frankrijk of elders in Europa. Altijd in een schitterend gebied. Je reist er zelf heen en zorgt voor je eigen eten en drinken. Iedere dag kun je met een (deel van de) groep kiezen uit een van de excursies. Je kunt je wensen voor het programma ‘s avonds bij de koffie of chocolademelk, die we meestal gezamenlijk drinken, kenbaar maken.
Omdat de kampeervakanties voor en door leden van de KNNV en IVN worden georganiseerd kunnen de inschrijfkosten worden beperkt tot een paar tientjes. In ruil daarvoor krijg je de gezelligheid en kennis van de andere deelnemers.
Kijk eens op www.knnv.nl/kampeervakanties. Daar zijn ook de e-mailadressen en telefoonnummers te vinden waar je met vragen terecht kunt.

Op zoek naar de krooneend

Krooneend. Foto Theo Jacobs

Door Tom Huijbregts

Zaterdag 20 februari gingen Theo Jacobs, Thea van der Berg en ik op zoek naar de krooneend.

Hoewel de voorspellingen zowel, voor wat betreft het weer als de krooneenden, niet erg gunstig waren gingen we toch op pad naar de Kapiteinshut in het Harderbos.

Bij Harderwijk de polder zagen wij op de luwere plekken ontzettend veel kuifeendjes en meerkoeten, maar nauwelijks andere soorten.

In het Harderbos namen we het Krooneendenwandelpad. Dat klonk goed en de verwachtingen waren dan ook hooggespannen. Zeker toen Theo zei dat hij de woensdag daarvoor bij de Kapiteinshut nog een paar krooneenden had gezien.

Het pad naar de Kapiteinshut is een smal, kronkelig schelpenpad van 1,5 km lang door een prachtig moerasbos. Dit keer stond een deel van het pad onder water. Gelukkig was iedereen voorzien van laarzen, dus werd deze hindernis zonder veel problemen genomen. Verderop werden we verwelkomd door veel prachtige felrode bekerzwammen.

De stemming steeg meteen, maar aangekomen bij de Kapiteinshut bleek dat er te vroeg was gejuicht, want er waren wel veel kuifeenden, slobeenden, krakeenden en tafeleenden, maar geen krooneenden. Gelukkig zei Theo dat hij, een week eerder, op de weg naar Biddinghuizen wel krooneenden had gezien. Dus reden we richting Biddinghuizen.

Opnieuw veel kuifeenden met af en toe enkele andere soorten zoals nonnetjes en grote zaagbekken, maar nog steeds geen krooneenden. Bij de laatste inham zagen we verderop een grote groep eenden.
Eerst weer veel kuifeenden, enkele brilduikers en toen jawel: twee paar krooneenden, helemaal verscholen aan de zijkant van de groep.

Na een tijdje kijken terug naar de Biezenburcht bij het natuurpark Harderbroek. Onderweg zagen we tot onze grote verbazing op diverse plaatsen tussen de kuifeenden groepjes krooneenden. Thea kon ze naar harten-lust, vanuit de auto om ze niet te veel te verstoren, van heel dichtbij fotograferen.
De vraag is of deze eenden er op de heenweg ook hebben gezeten en wij ze over het hoofd hebben gezien, of dat zij gezien hebben dat wij niets kwaads deden en toen maar te voorschijn zijn gekomen. Het zal altijd wel een raadsel blijven.

De volgende excursie is op 26 maart. We gaan dan op zoek naar de kemphaan, bij Eemnes of in Arkemheem.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Natuuracademie: minicursus mossen

Op 16 en 19 maart verzorgt de Natuuracademie een minicursus over mossen.

Mossen zijn groen en zien eruit als kleine plantjes. Soms is de hele bodem in het bos er mee bedekt. Vaak zitten bomen er helemaal mee vol.

Feitelijk kunnen ze overal op groeien: op steen, beton (belangrijk in de stedelijke omgeving) en tussen de straatstenen. Maar je ziet nooit een bloemetje. Dus een vreemd plantje.

En dan te beseffen dat er in Nederland honderden soorten voorkomen. Ongetwijfeld staan er tientallen soorten op en rond uw huis en na de cursus is uw tuin, straat en buurt een stuk interessanter.

Tijdens de cursus wordt uitgelegd wat een mos is (wat is het verschil met een gewone plant), welke soorten er zijn en hoe de voortplanting plaats vindt. Tijdens de theorieles worden meerdere soorten getoond en tijdens de excursie zie je ze in het veld.

De cursus wordt gegeven in het gebouw van De Groene Belevenis (vroeger Schoolsteeg) Hamersveldseweg 107 in Leusden.
De minicursus bestaat uit twee delen: woensdagavond 16 maart van 19.30 tot 21.30 uur binnen (theorie) en zaterdagmorgen 19 maart van 10.00 tot 12.00 uur buiten. Waar de buitenles is hoort u tijdens de theorieavond.
De cursus wordt gegeven door Jan Pellicaan.

Opgave via e-mail: cnme@amersfoort.nl, of via www.hetgroenehuisamersfoort.nl. Kies daar: ontdekken en leren en daarna: Natuuracademie.

De Natuuracademie is een samenwerking van het CNME Schothorst en de afdelingen van KNNV en IVN in Amersfoort en omgeving.
De kosten bedragen € 15,—. Leden van KNNV en IVN Amersfoort € 5,- korting.
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Jaarverslag 2015
Werkgroep Wandelingen

door Mary Brussee-Schiffer en Wil Schonewille

Dit jaar konden de nieuwe gidsen die zich vorig jaar hadden aangemeld bij de wandelgroep hun hart ophalen. Een aantal 'oudere' gidsen nam afscheid, waardoor de 'nieuwelingen' werden uitgedaagd zich volledig op de werkgroep te storten om het vak van gidsen in de vingers te krijgen.

Fred van Holland droeg in januari zijn taken als coördinator over. Deze taken zijn door verschillende gidsen overgenomen.
Ook Frits van den Borg en Henk van Dijk namen afscheid. Hun kennis en enthousiasme worden zeker gemist. Gelukkig blijven de heren wel beschikbaar om vragen van de 'nieuwe' gidsen te beantwoorden. Wij willen Fred, Frits en Henk nogmaals hartelijk bedanken voor hun enthousiaste inzet.
Er werden in 2015 tien publieks-wandelingen georganiseerd en in februari een fietstocht, met goede opkomst. De paddenstoelenwandeling in oktober, met 120 deelnemers, van wie veertig kinderen, was een leuke uitschieter.
Regelmatig zien we deelnemers terugkomen. De opkomst is gemiddeld 35 - 40 personen.
In april schafte de wandelgroep body-warmers aan om beter herkenbaar te zijn.
Ons jaarlijkse gidsenuitje had peind oktober plaats met een prachtige wandeling bij Millingen/Elspeet. Daarnaast volgden we, voor de deskundigheids-bevordering, diverse cursussen via de Natuuracademie.
De wandelgroep was vertegenwoordigd bij een presentatie in het gemeentehuis, met als thema Verwijs door naar groenen bij een excursie, in het kader van agrarisch natuurbeheer. Vier gidsen gingen op bezoek bij recreatie-ondernemers, die de IVN- cursus Verblijf Natuurlijk op de Heuvelrug volgden. Er werd deelgenomen

Paddenstoelenwandeling altijd populair, met 120 deelnemers.

aan inventarisaties van de KNNV, waar mooie verslagen uit voort kwamen.
Met De Waterlijn is een nieuw excursie-programma opgezet voor Park Randen-broek en het Heiligenbergerbeekdal. Enkele gidsen zijn hierbij betrokken. De belangstelling van het publiek bleek nog niet erg groot, maar de reacties waren positief. Het komende jaar worden excursies gecombineerd met reguliere vaarten.
Regelmatig wordt gegidst buiten het wandelprogramma om.
Op 7 maart was er een wandeling door Bloeidaal met de beheerder van het Utrechts Landschap. We kregen uitleg over het gebied en het beleid.
Leuk om te vermelden is dat het boek Basisgids Grassen, geschreven door IVN-wandelgids en KNNV'er Arie van den Bremer, niet alleen genomineerd was voor het beste natuurboek van het jaar 2015, maar uiteindelijk tweede werd in de strijd om de Jan Wolkersprijs! Wij vinden dat Arie hiermee een topprestatie heeft geleverd.

Snellere Modderbeek verbetert waterkwaliteit en natuur

Door Arie van den Bremer

De Modderbeek tussen Leusden en Achterveld wordt smaller en ondieper gemaakt. Zo verbetert de waterkwaliteit en ontstaat een natte ecologische verbindingszone. Het klompenpad verhuist mee en krijgt meer gebruiksmogelijkheden.

Het gaat om 5,7 kilometer; er komen bochten en stuwen verdwijnen. Zo ontstaat meer (variatie in) stroming. Het wordt zo aantrekkelijker voor waterdieren en -planten.
De aldus verbeterde ecozones zijn een belangrijk doel van de provincie: ze vergroten de samenhang van en verbinding tussen natuurgebieden. De maatregelen passen in de Europese Kaderrichtlijn Water. Die stelt dat alle lidstaten de kwaliteit van oppervlaktewateren en grondwater voor 2018 op orde moeten hebben.

Om water bij neerslagpieken goed af te voeren, komen er overstromingsvlakten. De beekzone wordt daar veertig meter breed. Op de zuidkant van deze zone ontwikkelt zich bos. Voordeel daarvan is dat de zon minder op het beekwater kan schijnen – veel zon is niet goed voor de waterkwaliteit.
Ook groeien er daardoor minder planten in de beek – veel planten belemmeren de doorstroming. De grondwaterstand in het gebied blijft gelijk. Dus geen nadelige gevolgen voor agrarische percelen.

Het huidige klompenpad langs de beek verhuist mee met de aanpassingen. Het pad wordt aangesloten op de padenstructuur van het knooperf, er komt een verbinding met het Snorrenhoefpad en met de nieuwe wijk Groot Agteveld. Het Landschap Erfgoed Utrecht voert deze aanpassingen aan het klompenpad samen met de gemeente Leusden uit.
Het werk wordt uitgevoerd door Waterschap Vallei en Veluwe, de gemeente Leusden en gebiedscoöperatie O-gen (in opdracht van de provincie Utrecht). Naar verwachting is alles klaar in oktober 2016. Het kost ongeveer 2,3 miljoen euro. De provincie Utrecht subsidieert hiervan 1,9 miljoen.

Meer over de natuurplannen van de provincie Utrecht: https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/alle-onderwerpen/natuurbeheer/

Vogelen met mijn kleinzonen

door Willem van Dijk

Voorjaarsvakantie. Logeren bij opa en oma. Wat zoal verzinnen om ze bezig te houden? Idee van opa, de polder in, vogels kijken!

Het valt redelijk goed, met enige scepsis. Ezra van tien voorin de auto, Benjamin van zes achterin. In de riemen en alle drie een kijker om de hals. Even een stukje rijden naar de polder bij Nijkerk, een weggetje parallel aan de A28.

Honderden vogels

Geen mens te zien verder. Het weer is niet geheel stabiel, maar wel echt Hollands. Blauw, afgewisseld met donkere luchten. Een windje, lekker fris. Op de weilanden en af en toe vliegend, honderden vogels. Eerst een buizerd van dichtbij, dan een torenvalk met prooi op een weidepaal. Hij heeft moeite om in de wind zijn evenwicht te bewaren.

Auto: mobiele kijkhut

We naderen heel langzaam met de groene auto, vooral niet storen. De kijkers gericht, zachtjes dichterbij gereden, genieten! De vogel is geobsedeerd door zijn hapje. Prooi op, vogel weg.
Tussen de kieviten grote groepen goudplevieren. Af en toe vliegen ze en schitteren hun vogellichamen bij een wending blinkend op in de zon. Majestueus.
Met het boek op schoot leren de jongens het verschil tussen grauwe, brand-, kol- en nijlgans. We speuren naar nog een bijzondere ganzensoort. We rijden naar de dijk, klimmen naar boven en ik leer de jongens je voorzichtig te laten zien.

Choco

Duizend smienten tellen we globaal. Met heel in de verte grote zaagbekken en een paar nonnetjes. Ezra noteert, niet geheel foutloos, geen punt.
Benjamin zorgt voor de catering: chocolademelk en een boterham uit het vuistje. Verder naar Arkemheem: futen, meerkoeten en weer overal smienten. Van

De ransuil

Arkemheen naar Eemdijk. Een grote verrassing: zo'n tachtig fouragerende grutto's. Dichterbij zonder te storen.

Enthousiast

"Gaan we nu naar huis?", vraagt Benjamin na drie uur inspanning. Ezra noteerde 34 soorten. Ze zijn enthousiast.

Thuisgekomen noteren ze twaalf soorten in onze beperkte, doch groene achtertuin. We hebben gevoerd, moet gezegd. De aandacht verflauwt, andere zaken, totdat Benjamin een ransuil in de boom ontdekt. De overigen 'vliegen' naar het raam, weg uil.

Mijn voldoening? Vogelen zit mijn kleinzonen tussen de oren. Ja, hoelang? Maakt niet uit, deze dag was prachtig!

Lentebeurt Postzegelpark

Greetje Korf, coördinator van het Postzegelpark aan de Leusderweg, opent zaterdag 19 maart het seizoen. Het parkje krijgt dan een grote lentebeurt: wieden, gazon bemesten, misschien snoeien, kortom het tuinwerk waar een tuin nu om vraagt.

Jan Oudemans, coördinator van de werkgroep Handen uit de Mouwen, roept op een handje te gaan helpen. Jan: "Helaas kan ik zelf niet, omdat onze eigen tuin met hulp van een paar scouts wordt aangepakt, maar als er een paar HudM'ers kunnen inspringen kan onze werkgroep weer eeuwige roem verwerven. Wie kan en wil geve zich even bij mij op."

Het werk is: zaterdag 19 maart, de hele dag vanaf 10:00 uur in het Postzegelpark aan de Leusderweg, iets ten noorden van Albert Heijn. Eigen tuingereedschap (handschoenen, schoffel, spa, kanten-steker o.i.d.) is welkom.

E-mailadres Jan: ouqu@planet.nl

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Petitie tegen Westtangent

Ons lid Dick Haver Droeze vraagt om nog eens aandacht te schenken aan de petitie tegen de Westtangent door Bos Birkhoven.

De petitie is gericht tegen de kap van nog eens drieduizend grote bomen, naast de duizenden die de afgelopen jaren al werden gerooid.
Bijna dertig hectaren bos en natuur worden verhard. De petitie kan wordene getekende op http://www.petities24.com/nee-tegen-westelijke-ontsluiting.

Meer informatie staat op facebook: https://www.facebook.com/Geen-autoweg-door-Amersfoort-West-1646801925602134/?fref=ts

Duurzame donderdag later

De Duurzame Donderdag, onderdeel van de openingsfestiviteiten van Het Groene Huis, schuift door naar oktober. Dit meldt Het Groene Huis.

Daarmee is de duurzame donderdag in de feestweek komen te vervallen. "De IVN-werkgroep Duurzaamheid had een mooie opzet voor de dag bedacht, passend bij hun insteek om duurzaamheid vanuit een positieve insteek te benaderen. De uitdaging lag nog in het vinden van goede verbindingen in de stad om er voor te zorgen dat het niet bij een eenmalige activiteit zou blijven. Tegelijk merkten we dat het programma vol zat en veel van onze organisatie vroeg."

Aan de IVN-werkgroep is gevraagd of zij bereid waren hun dag door te schuiven en met het CNME en andere partijen die betrokken zijn bij Het Groene Huis een mooie activiteit te organiseren op of rond de dag van de duurzaamheid, 10 oktober.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Wolf weer terug in Nederland

De wolf komt waarschijnlijk terug naar Nederland. Dat roept vragen op: wat eet de wolf, wat betekent hij voor de natuur, kan de wolf in de buurt van mensen leven, en wat moet je (niet) doen als je een wolf ziet?
Het IVN heeft een educatiepakket gemaakt voor leerlingen in groep 7 & 8 van de basisschool. Met onder andere een quiz, een wolvenpaspoort, een opdrachten-carrousel en een buitenles. IVN school- en jeugdgidsen kunnen de lessen uitvoeren op scholen en met jeugdgroepen. Of een workshop verzorgen voor leerkrachten.

Meer informatie over het pakket en de bijeenkomsten via de IVN Servicedesk: servicedesk@ivn.nl, tel. 020-6228115.

Op zoek naar de kruisbek

Door Theo Jaobs

Op zoek naar de kruisbek, was het door Henk Bokkers aan deze excursie meegegeven motto. Vanwege zijn ziekte kon hij aan deze eerste trip in het nieuwe jaar niet zelf de leiding geven.

Ons groepje bleek uiteindelijk zes man/ vrouw sterk; maar om de gezochte Kruisbek(ken) te vinden was niet eenvoudig.
Weliswaar is de Utrechtse Heuvelrug en het landgoed Den Treek – Henschoten een uitstekende locatie voor deze ‘dwerg-papegaaien’ met hun roodbruine mannen en groengele vrouwen, maar volgens de site Waarneming.nl is het aantal waar-nemingen/exemplaren sedert het topjaar 2013 dit winterseizoen tot ongeveer een twintigste afgenomen.
Niettemin worden ze voor Den Treek zo af en toe nog wel gemeld; dus een positief resultaat van de zoektocht was zeker niet uitgesloten.
Helaas had het zoeken ook nog wat te leiden onder een verminderd zicht als gevolg van lichte mist en nevel.

Vooral de nog kale lariksen - waar op de Kruisbekken vaak foerageren - rondom het Hazenwater - hun favoriete drinkplek - werden nauwlettend afgezocht; helaas zonder resultaat.
Zo ongeveer ter plaatse van de telpost aan het Hazenwater en op het gehoor van Marijke Vos toch nog met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid twee à drie kruisbekken horen en zeker een exemplaar zien overvliegen.
Met gemengde gevoelens kon de zoektocht dus toch ‘geslaagd’ worden genoemd.
Een andere toch wel bijzondere waarneming - hoewel officieel 'vrij algemeen” – was de Kleine Bonte Specht, die zich korte tijd duidelijk liet bewonderen. Dat was overigens niet de enige specht; naast de regelmatig gehoorde en geziene Grote Bonte werd op de achtergrond ook de ‘lach’ van de Zwarte Specht gehoord. Boomklevers en een Boomkruiper vulden het sortiment van op stammen en takken foeragerende vogelgezelschap aan.

Terug naar de vinkachtigen: buiten de Kruisbekken die het doel van de speurtocht waren, zagen we nog wat gewone Vinken en een groep van zo'n vijftien Putters ofwel Distelvinken.

Zoals te verwachten; aan mezen geen gebrek: we zagen veel Kool- en Pimpelmezen, een enkele Matkop en aan het slot van de excursie werden nog Staartmezen gehoord. Ook Nederlands kleinste vogeltje, het Goudhaantje liet zich volop zien.

Voor de volledigheid moeten de Merels, een Roodborst, Kraai, Gaai, Houtduif en Grauwe Gans nog worden genoemd; waarmee de teller op negentien soorten bleef steken; een vrij magere score voor Den Treek waaraan het ietwat nevelige soms mistige weer zeker heeft bijgedragen.

P.S.: Maandagochtend 25 januari ben ik toch nog even met mijn camera naar Den Treek teruggegaan. Op de plek van die Kleine Bonte (niet opnieuw gezien of gehoord) circa zes Kruisbekken hoog in de lariksen van de begraafplaats gezien, en kunnen fotograferen.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.

Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentschappen. Meer dan 17.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Minimum bedragen contributie: actief lid € 17,50, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en jeugdlid € 10,-.
Uitgaven: vier maal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus de lokale uitgave De Natuurkijker.

Meer informatie:www.ivnamersfoort.nl.

De KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is een ver- eniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Jong en oud kunnen er terecht. Onder de leden zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.

De KNNV verzorgt excursies, kampen, reizen, lezingen en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het verenigingsblad Natura dat zes keer per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen kortingen op boeken uit de eigen KNNV-Uitgeverij.

Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar.

Meer informatie:
www5.knnv.nl/amersfoort.

Colofon

De Natuurkijker is het gecombineerde blad van de KNNV en het IVN Amersfoort en en omstreken.
Het blad verschijnt op papier en digitaal op 1 maart, 1 juni, 1 september en 1 december, en tussendoor wanneer er iets is te melden, maar dan alleen digitaal.
Redactie: Kees Quaadgras

E-postadressen:
redactie.konvo@gmail.com

redactie.uitloper@gmail.com

Nu nog twee adressen; later wordt dit er een.

Het IVN is erkend als ANBI.
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~